

חשיבות הייצור המקומי

לאספקת תוצרת טרייה לתושבי ישראל בטווח הארוך

כנס השקת מכון יסודות – 9.12.2019

אורי צוק בר, סמנכ"ל אסטרטגיה, משרד החקלאות ופיתוח הכפר

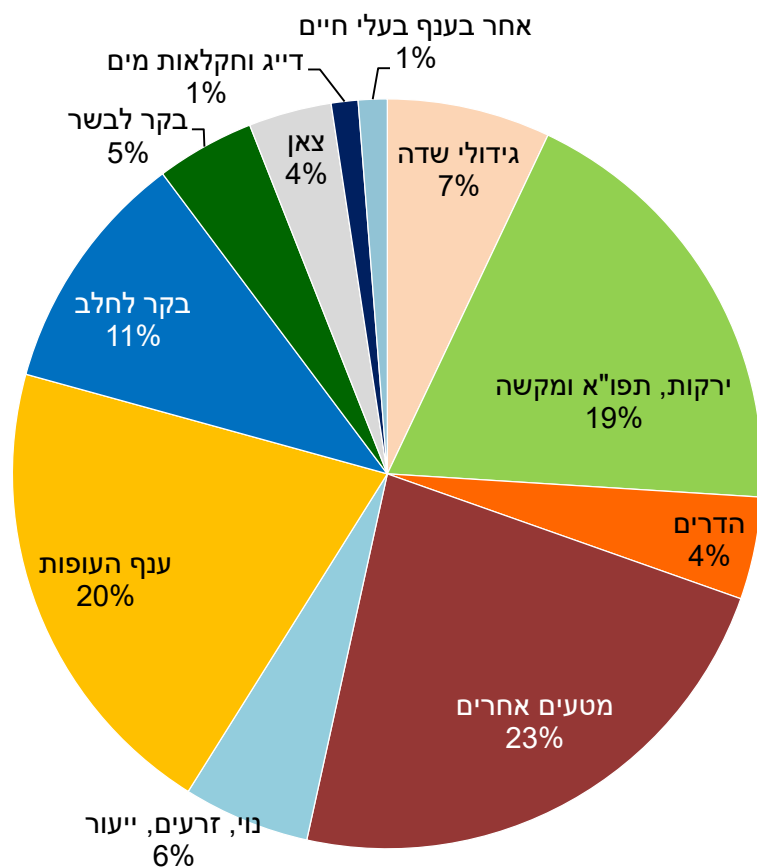

חקלאות ישראל – ת"ז

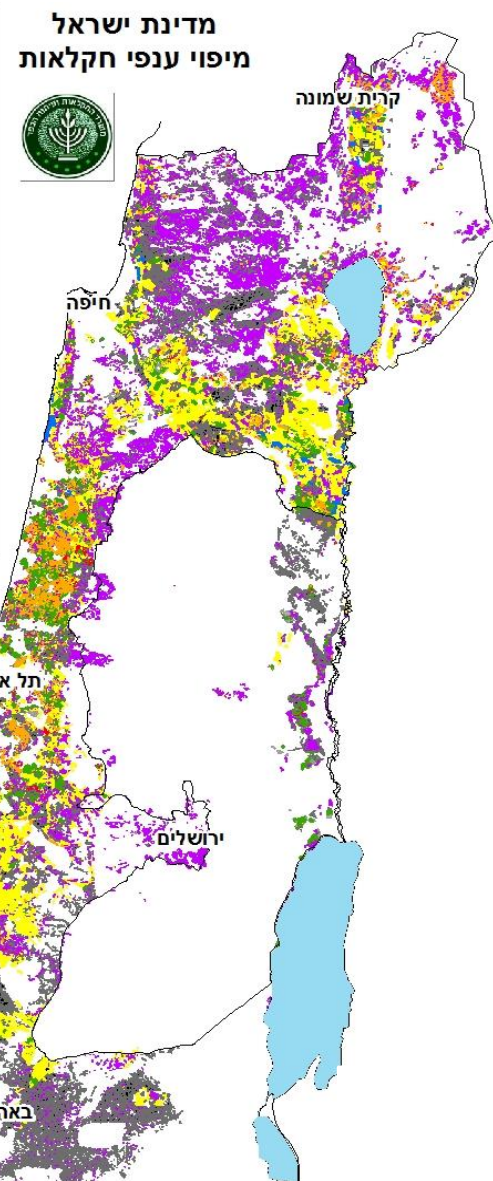
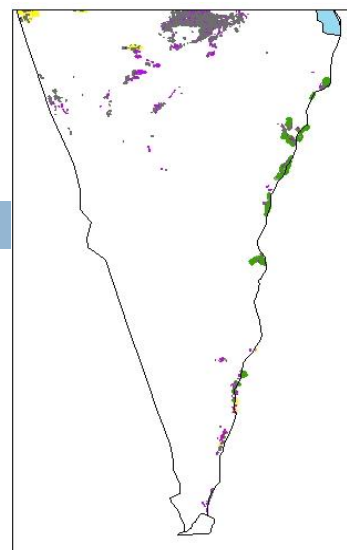
פירות וירקות לש"מ וליצוא, ענף החי לצריכה עצמית

2

ערך התפוקה ב-2018: 30 מיליארד ש"ח

מקור הנתונים: למ"ס

מקור: משרד החקלאות ופיתוח הכפר, מפ"י

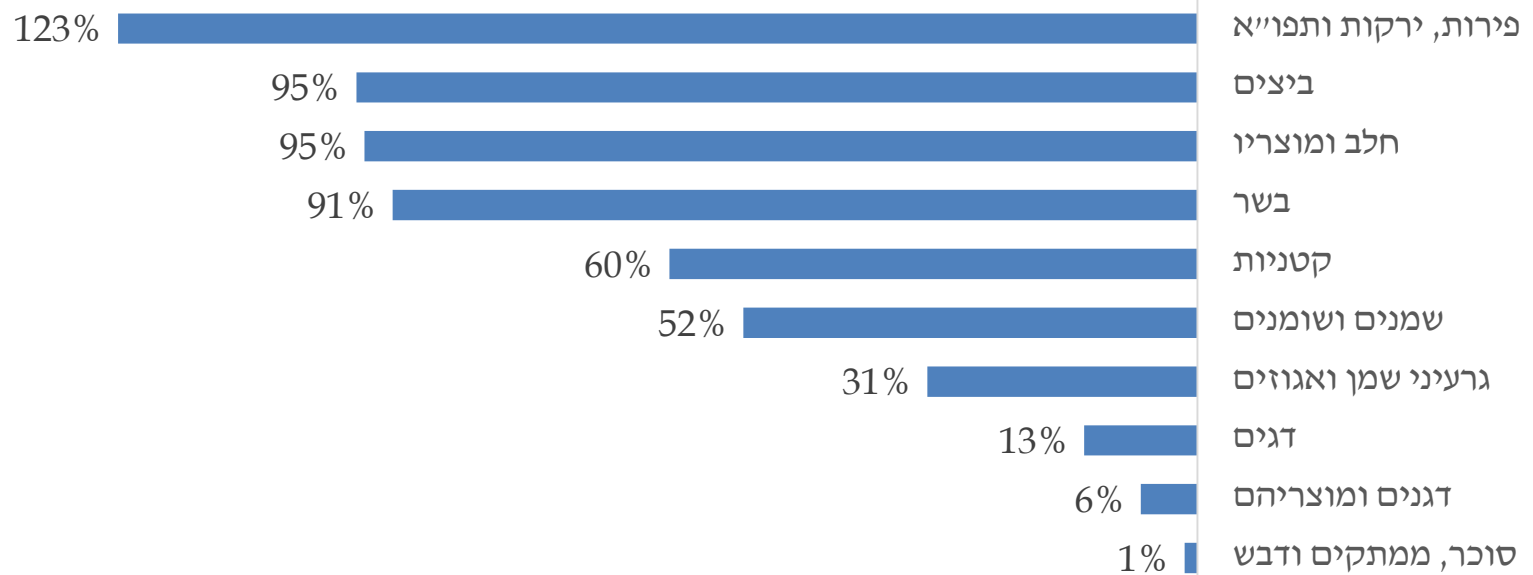
משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

החקלאות המקומית מספקת את מרבית הצריכה של ירקות ופירות טריים, חלב, ביצים ועוף

3

מידת האספקה העצמית (SSR)

מקור: חישוב החטיבה לאסטרטגיה על בסיס למ"ס - מאזן אספקת המזון 2017

מידת האפסקה העצמית מחושב כ-ייצור חלקי אספקה (= ייצור בתוספת יבוא פחות יצוא)

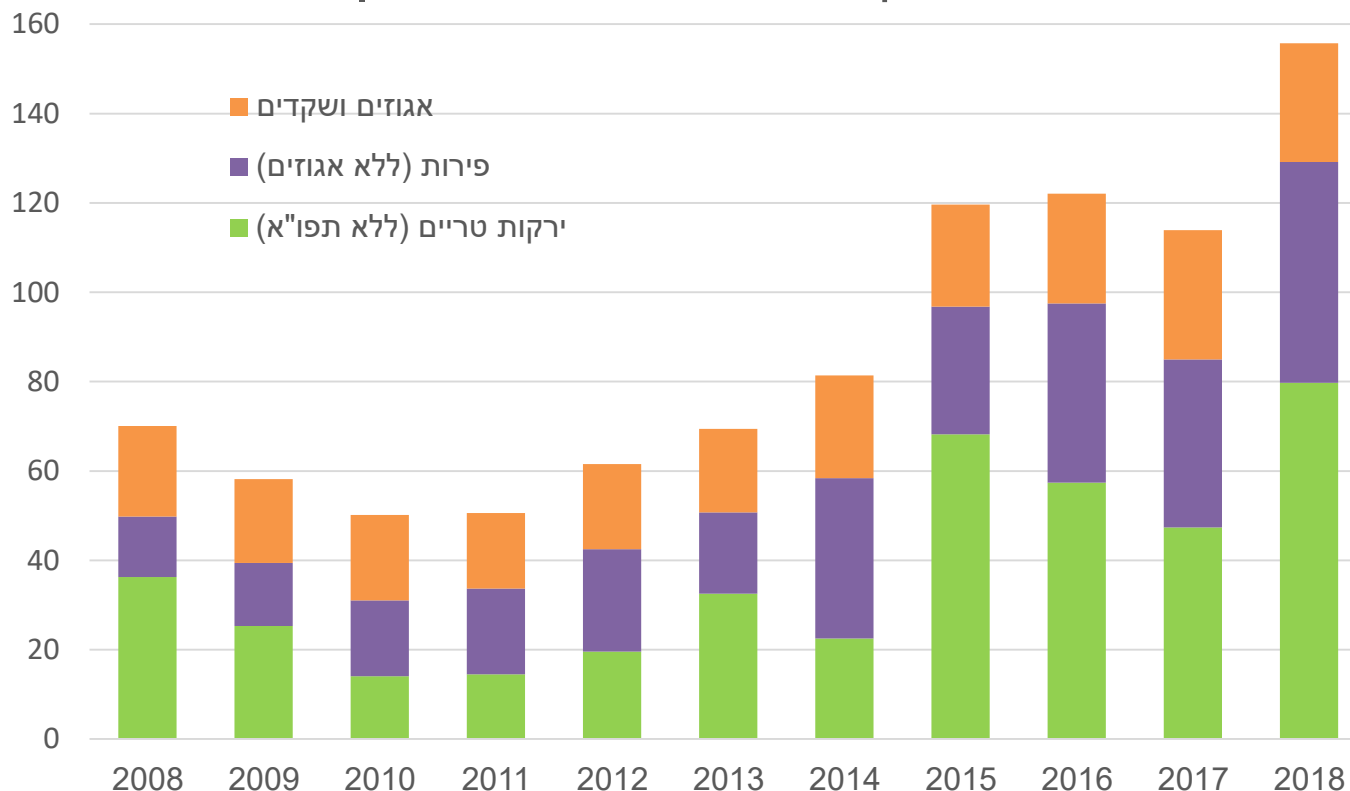
- ישראל מתבססת על יבוא של דגנים, דגים וחלק משמעותי מבשר הבקר.
- מרבית המזון לבעלי חיים מיובא.

... אולם בשנים האחרונות עלה היבוא של ירקות ופירות

4

יבוא ירקות ופירות טריים, אלפי טון

מקור הנתונים: המרכז לסחר חוץ, משרד החקלאות (על בסיס נתוני מכס)

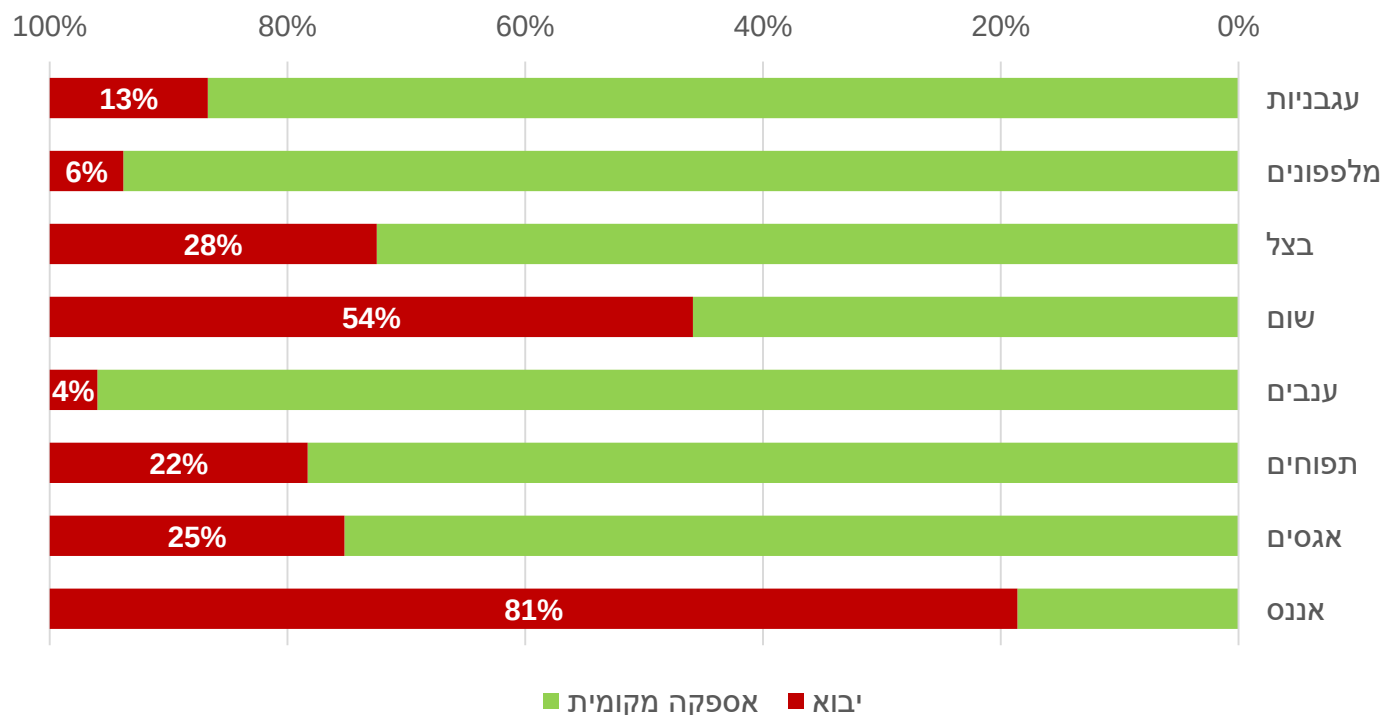
הכפלת נתח היבוא באספקה המקומית לנפש מ-4% ל-8% (ללא תפוזי א, כולל אגוזים)

נתחי יבוא משמעותיים בענפים / חודשים מסוימים

5

נתח היבוא באפסקה לשוק המקומי, 2018

מקור הנתונים: למ"ס, המרכז לסחר חוץ, משרד החקלאות (על בסיס נתוני מכס)

אתגרים

- גידול באוכלוסייה
- צמצום שטחי חקלאות
- שינוי אקלים
- שחיקה ברווחיות

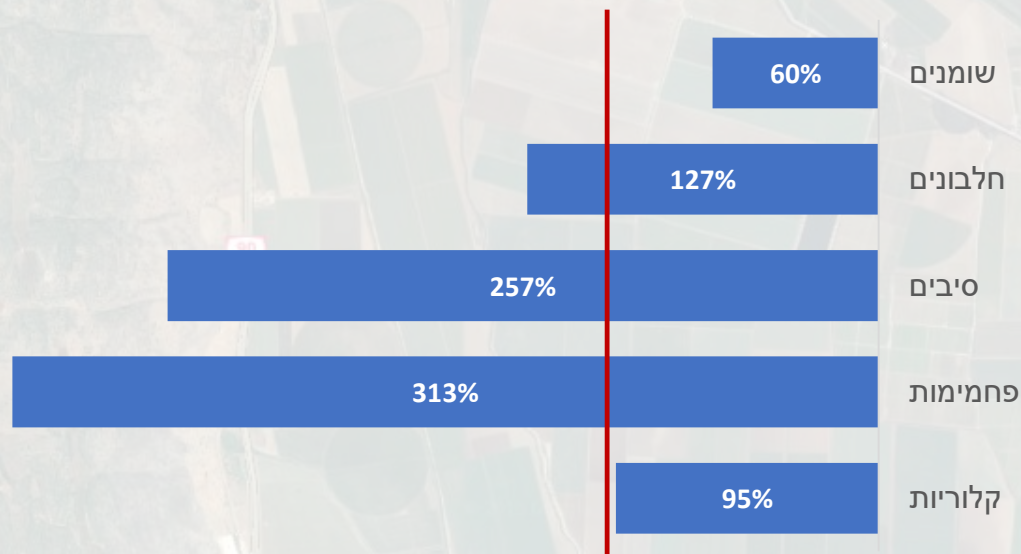
1. האם אנחנו מסוגלים לספק את מרבית
המזון הטרי גם בעתיד?

2. האם רצוי לקדם מדיניות להבטחת
אספקת מרבית המזון הטרי?

3. איך עושים זאת?

כיום החקלאות המקומית מסוגלת לספק את מרבית צרכי התזונה המומלצת, על בסיס ייצור צמחי בכל שטחי החקלאות

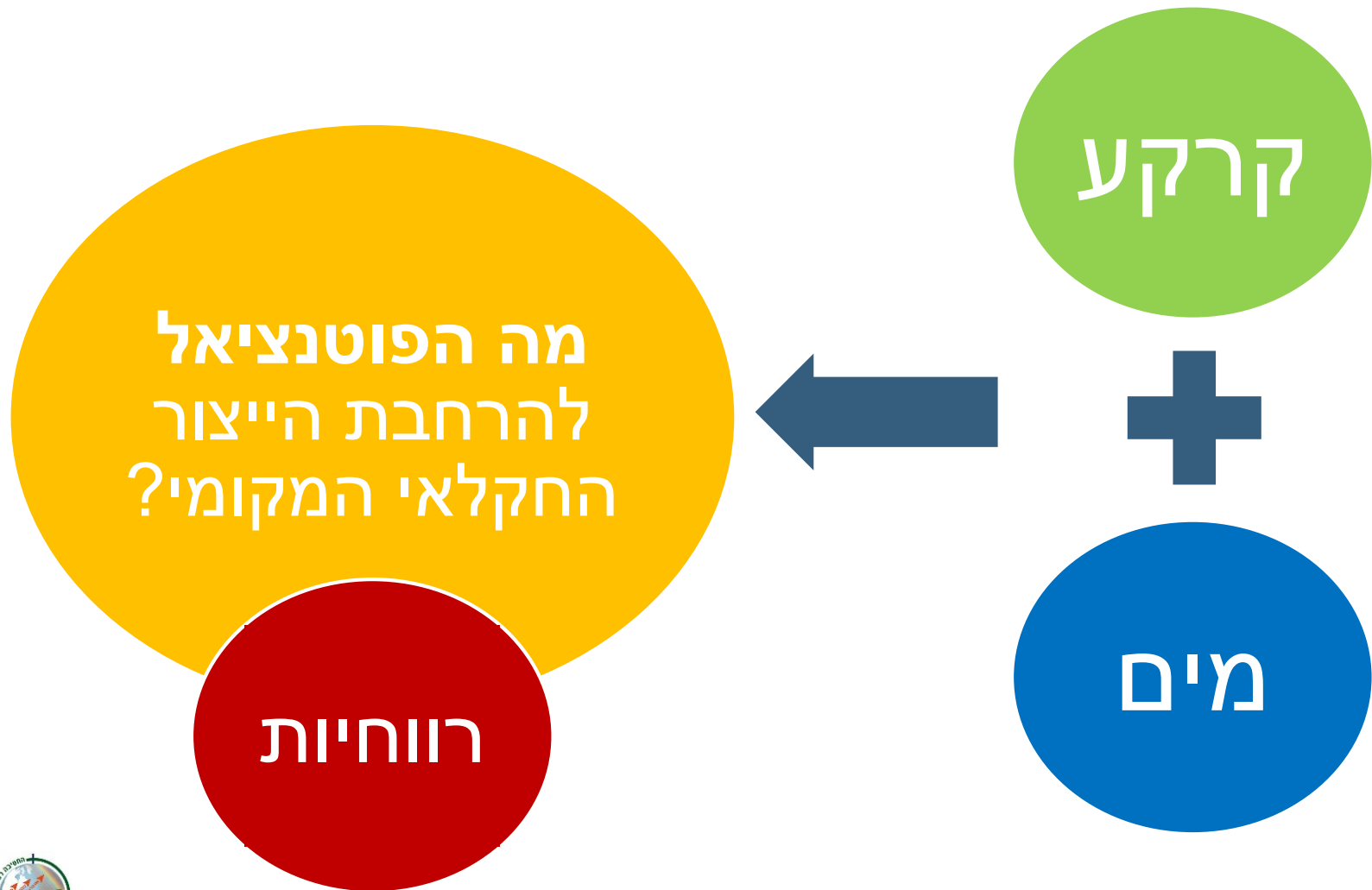
ייצור מרכיבי תזונה בניצול כלל שטחי חקלאות למזון אדם צמחי

טופורוב ואחרים. תזונה מקיימת וביטחון תזונתי בחקלאות ישראל – נתונים כמותיים מגידולי הצומח, אקולוגיה וסביבה 9(4), דצמבר 2018

מגבלות להרחבת הייצור: זמינות קרקע ומים, רווחיות הייצור

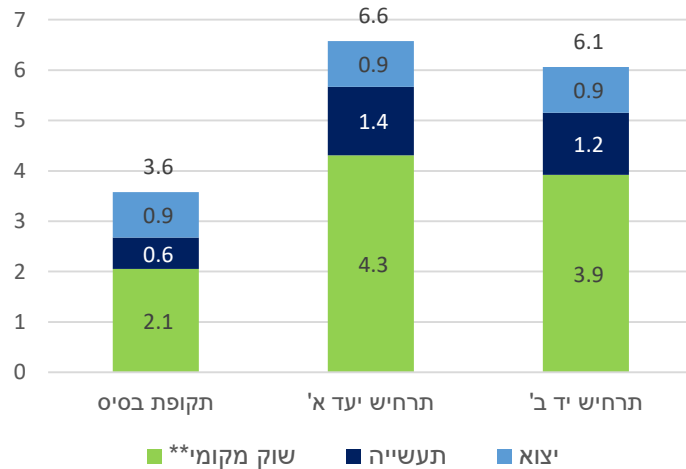
9

מאפייני החקלאות ב-2050 – תרחישים של המשך אספקת 95% של הפירות והירקות ושמירה על כמות היצוא

10

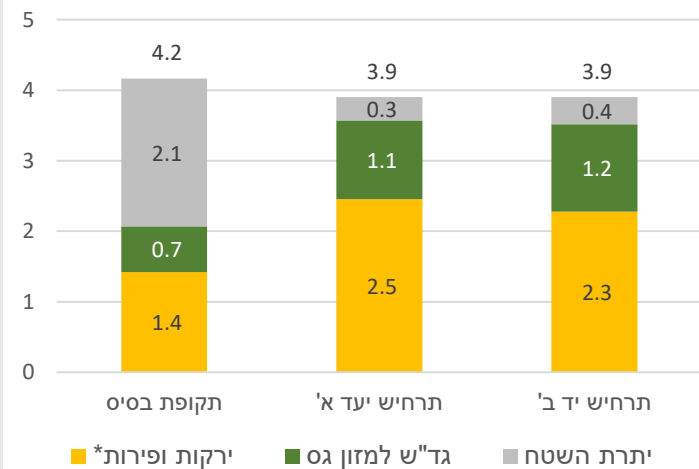
ייצור של פירות וירקות, מיליוני טון

** כולל אספקה ליו"ש

- ✓ גידול באספקה לשוק המקומי ולתעשייה בהתאם לגידול באוכלוסייה (תרחיש ב') ועלייה בצריכה לנפש (של 10% תרחיש א', בנוסף לגידול באוכלוסייה).
- ✓ יציבות ביצוא בהשוואה לתקופת הבסיס.

שטחי הגידול, מיליוני דונם

* כולל צמחי הנוי והתבלינים, לא כולל תוספת שטחי זית בעל

- ✓ עלייה בשטחי גידול של ירקות ופירות.
- ✓ עליה בשטח המושקה מ-1.5 ל-2.4-2.5 מיליון דונם.
- ✓ כמעט כל שטחי גידולי השדה הנותרים ידרשו לייצור מספוא לענף הרפת.

תרחיש יעד א': עליה של 10% בצריכה לנפש של ירקות ופירות, ירידה של 10% בצריכה מוצרי חלב מייצור מקומי.

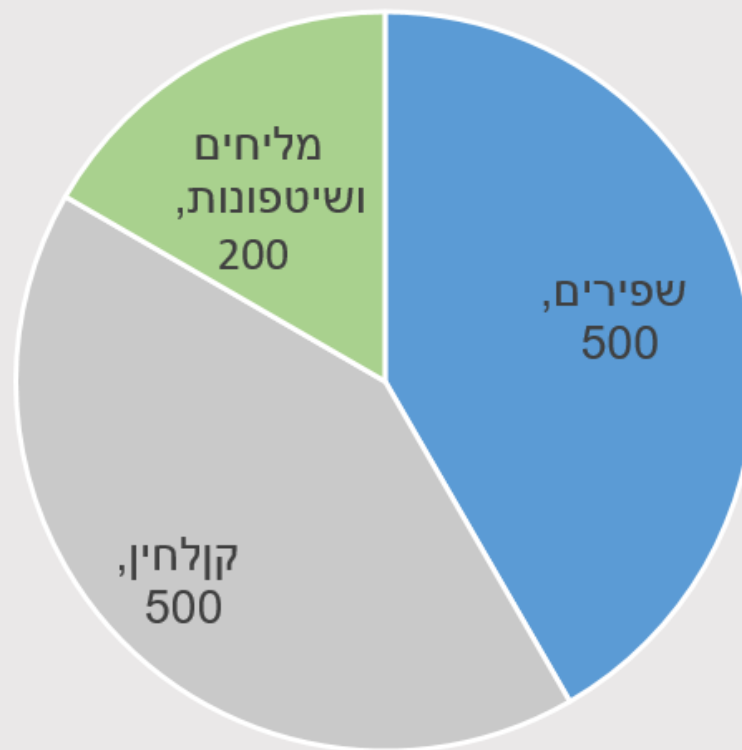
תרחיש יעד ב': אין שינוי בצריכה לנפש.

כמה מים נדרשים להרחבת החקלאות?

11

היום: סך כ-1,200 מלמ"ק

2050:

תוספת אספקת
קולחין לחקלאות:

כ-550 מלמ"ק

מקור הנתונים: רשות המים

משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

תוספת המים השפירים הנדרשת ב-2050:

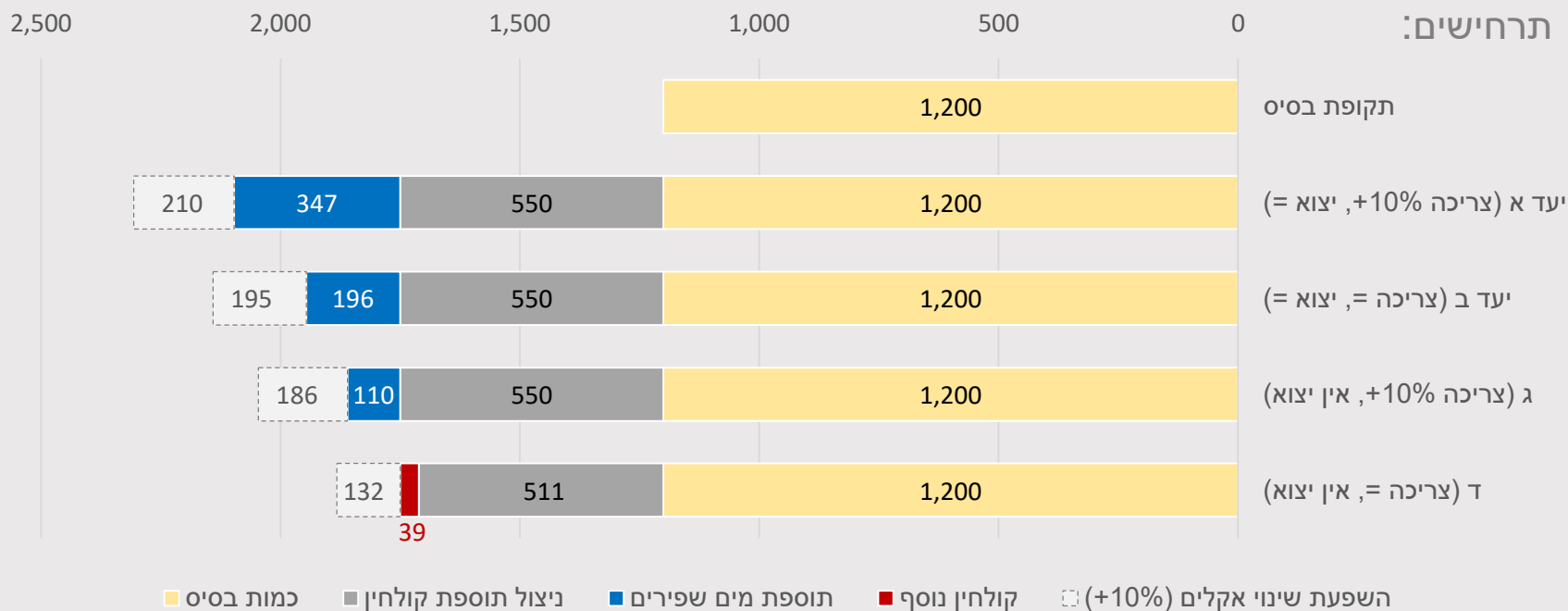
כ-200 עד 350 מלמ"ק מים שפירים להשגת תרחישי היעד לפיתוח החקלאות

12

אומדן לצריכת מים לחקלאות ולתוספת שפירים הנדרשת, מלמ"ק

תרחישים:

סך תוספת
שפירים, כולל
השפעת שינויי
אקלים*:

* תוספת המים השפירים הנדרשת להשגת תרחישי היעד תגדל לכ-400 ל-550 מלמ"ק תחת ההנחה כי לא ניתן להתגבר באמצעות התייעלות על השפעת שינויי האקלים (גידול של 10% בצריכת המים לדונם).

המסקנה: ניתן גם לספק בעתיד את המזון הטרי

13

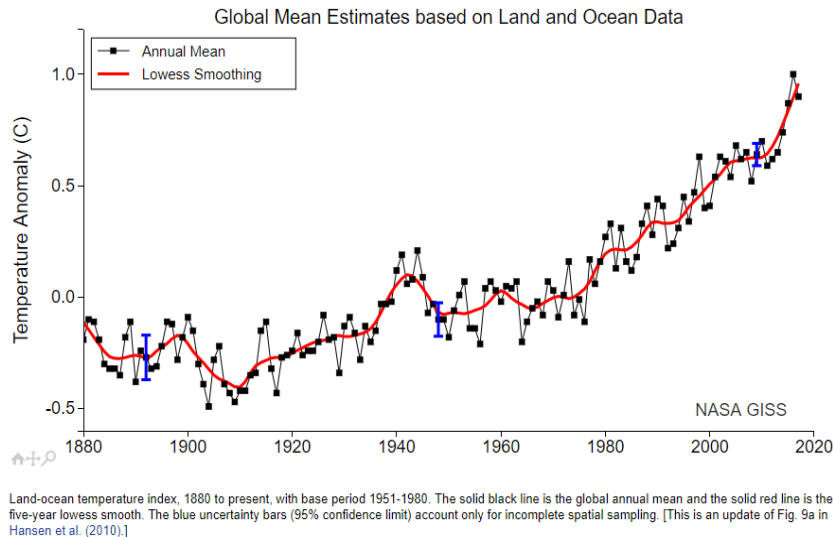

*בעיקר מדובר על הרחבת הייצור של ירקות ופירות,
על חשבון שטחי בעל

האם שוק המזון העולמי יספק את צרכי היבוא של ישראל גם בעתיד?

14

שינוי אקלים

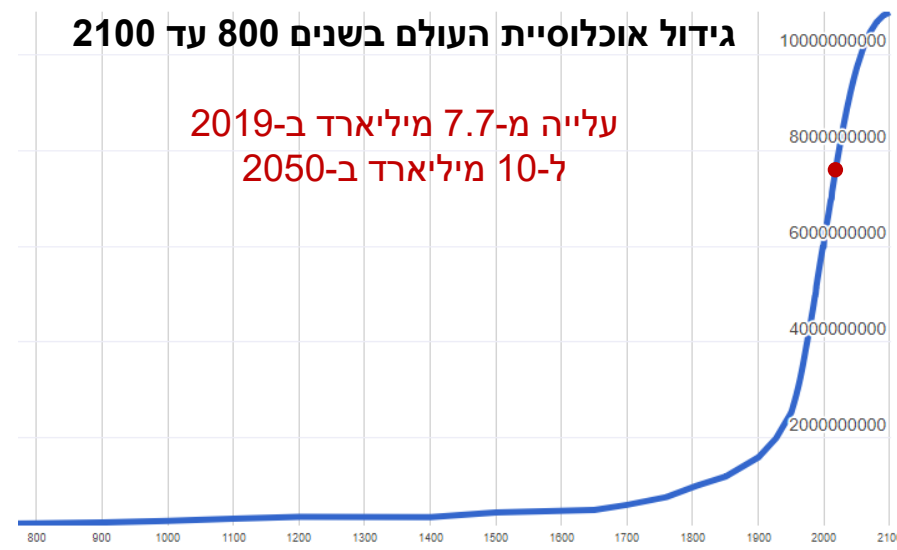

השלכות מרחיקות לכת לחקלאות

הגדלת תנודתיות בייצור, צפויה פגיעה ביכולת הייצור בחלק מהאזורים.

גידול אוכלוסייה ושינוי הרגלי צריכה

גידול אוכלוסיית העולם בשנים 800 עד 2100

הגדלת הביקוש למזון

לפי אומדני ה-FAO נדרשת הגדלת הייצור החקלאי העולמי של 50 עד 70 אחוז.

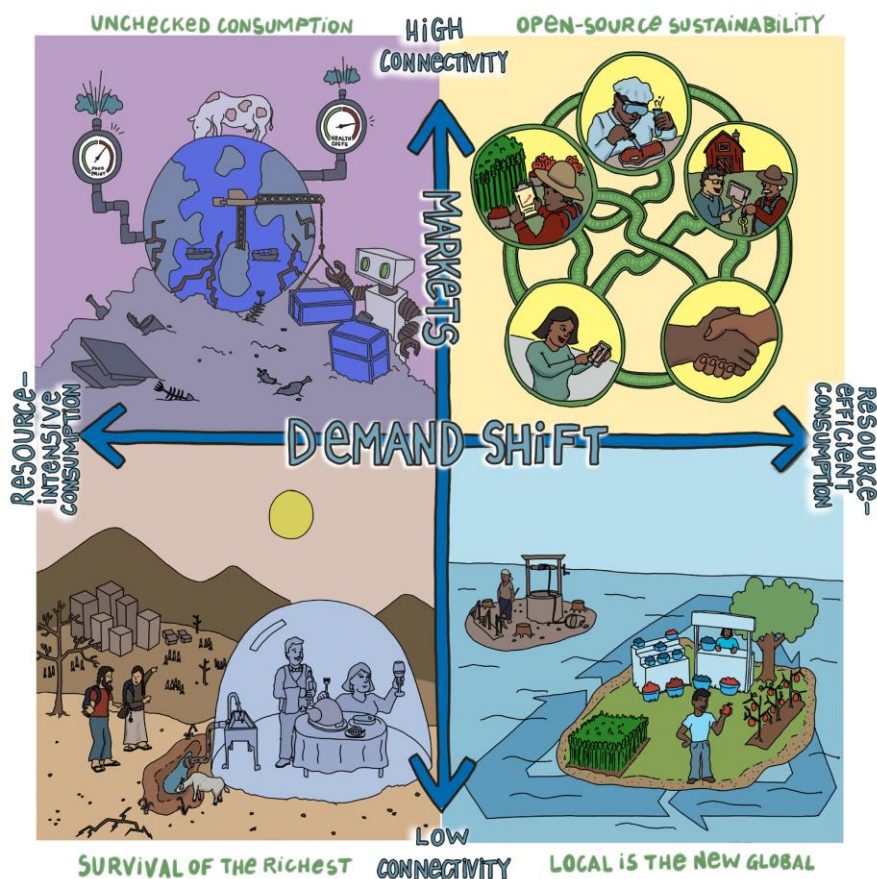
<https://www.worldometers.info/world-population/>

משרד החקלאות ופיתוח הכפר - החטיבה למחקר, כלכלה ואסטרטגיה

חוסר ודאות

15

World Economic Forum, [Shaping the Future of Global Food Systems: A Scenarios Analysis](#) (2017)

קיימת הסתברות לתרחיש של
מחסור מזון (זמני / קבוע)
לרכישה בשוק העולמי, כתוצאה
מהשפעות גידול באוכלוסייה, שינויי
אקלים וצמצום ייצוא

מגדיל את החשיבות של שמירה
ופיתוח פוטנציאל הייצור המקומי,
במיוחד למזון הטרי שלא ניתן
לאחסן.

תועלות נוספות של ענף חקלאות

ריאות
ירוקות

תעסוקה
בפריפריה

קשרים
בינלאומיים

בסיס
הכרחי
לאגריטק

תועלות
סביבתיות

שמירה
על
קרקעות